

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

Факультет математики, фізики, комп'ютерних наук і технологій

Кафедра математики та інформатики

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: **«Формування самоактуалізації майбутнього вчителя
математики під час вивчення математичного аналізу»**

Студента 2 курсу ММ групи
Освітньої програми Математика.
Математичне і комп'ютерне моделювання
Спеціальності 111 Математика
Галузі знань 11 Математика та статистика
Ступеня вищої освіти магістра
Вітюка Євгенія Андрійовича

Науковий керівник: Ковтонюк Мар'яна Михайлівна
доктор педагогічних наук, професор

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Члени комісії

(підпис)

(ініціали, прізвище)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

м. Вінниця – 2020 рік

Реферат

У дипломній роботі проаналізовано поняття «самоактуалізація» з психолого-педагогічної літератури та сучасного стану дослідження поняття «професійна самоактуалізація», в тому числі й майбутніх педагогів під час навчання в ЗВО. Також у роботі проаналізовано використання різних Інтернет-ресурсів та сервісів, залучення студентів до різноманітних заходів під час навчання та як це впливає на розвиток професійної самоактуалізації майбутнього вчителя. Наведено опис та результати методик, що можна використати для діагностики професійної самоактуалізації студентів.

Ключові слова: самоактуалізація, професійна самоактуалізація майбутнього вчителя, самоактуалізація під час вивчення математичного аналізу, діагностика професійної самоактуалізації студентів педагогічних ЗВО.

Тема дипломної роботи англійською мовою: Formation of self-actualization of the future teacher of mathematics during the study of mathematical analysis

The thesis analyzes the concept of "self-actualization" from the psychological and pedagogical literature and the current state of research on the concept of "professional self-actualization", including future teachers while studying in higher education. The paper also analyzes the use of various Internet resources and services, the involvement of students in various activities during training and how it affects the development of professional self-actualization of the future teacher. The description and results of methods that can be used to diagnose professional self-actualization of students are given.

Key words: self-actualization, professional self-actualization of the future teacher, self-actualization during the study of mathematical analysis, diagnostics of professional self-actualization of students of pedagogical institutions of higher education.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. Поняття самоактуалізації та її роль в освітньо-професійній діяльності майбутнього вчителя	Ошибка! Закладка не определена.
1.1. Проблема самоактуалізації особистості: теоретичний аспект.	Ошибка! Закладка не определена.
1.2. Професійна самоактуалізація майбутнього вчителя – студента педагогічного університету.....	Ошибка! Закладка не определена.
РОЗДІЛ 2. ВИКОРИСТАННЯ РІЗНИХ МЕТОДИК ТА ЗАСОБІВ ДО РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА.....	Ошибка! Закладка не определена.
2.1. Використання різних ресурсів під час розвитку професійної самоактуалізації студентів	Ошибка! Закладка не определена.
2.2. Розвиток професійної самоактуалізації студентів за допомогою освітніх та позанавчальних заходів.....	Ошибка! Закладка не определена.
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ПРОФЕСІЙНОЇ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА	Ошибка! Закладка не определена.
3.1. Опис методик, що були використані в експериментальній частині	Ошибка! Закладка не определена.
3.2. Опис експерименту та аналіз його результатів	Ошибка! Закладка не определена.
ВИСНОВКИ.....	Ошибка! Закладка не определена.
ДОДАТКИ.....	Ошибка! Закладка не определена.
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	8

ВСТУП

На сьогоднішній день не всі студенти педагогічних спеціальностей свідомо обирають професію педагогі. Багато з них вступають у ЗВО не маючи уявлень щодо майбутньої професійної діяльності. У зв'язку з чим досить багато випускників педагогічних спеціальностей не йдуть працювати за спеціальністю. Про це свідчить офіційна статистика Міністерства освіти і науки України, яка засвідчує той факт, що випускники педагогічних ЗВО не виявляють бажання іти працювати до шкіл, а хочуть обрати більш престижні та високооплачувані професії, відповідно молодих педагогів стає все менше, а педагогів старшого та пенсійного віку залишається більше. Відповідно до цього зменшується загальна кількість вчителів, які на сьогодні працюють у школах.

З цим пов'язано багато факторів, але основним є професійна самоактуалізація студентів педагогічних ЗВО, адже у більшості випадків вони не усвідомлюють вибір свого навчання на педагогічних спеціальностях і суть майбутньої професійної діяльності. Суперечність також виникає у тому, що кожен педагог має рухатись до усвідомлення своїх професійно-значущих особливостей, їх адекватному цільовому використанню в своїй діяльності і тим, що в педагогічному ЗВО в недостатній мірі закладаються основи для цієї діяльності. Всі абітурієнти мають надію, що їх всьому навчать у ЗВО і вони, в свою чергу, не будуть прикладами великих зусиль. Це є невірним твердженням, що говорить про недостатній рівень розуміння значущості вибору подальшої професії. Професійна самоактуалізація студентів, особливо на перших курсах навчання, дасть змогу підвищити їх активність до конструювання потенціальної педагогічної діяльності.

Досить часто самоактуалізація заміняється такими поняттями, як самовизначення, самореалізація, самоактивація. Тому необхідно приділити особливу увагу з'ясуванню психологічно-педагогічної складової поняття «самоактуалізація», визначенню характеристик та складових, за якими можна відрізнити це поняття від інших.

Однією з основних проблем педагогіки сьогодні є самоактуалізація студента університету, в тому числі й майбутнього вчителя математики. Це пов'язано із роллю самоактуалізації в розвитку та житті особистості, як відкритої системи, що розвивається через різні форми своєї діяльності, оволодіває індивідуальними та соціальними компетенціями, постійно прагне до самовдосконалення. У зв'язку з цим самоактуалізація розглядається як механізм, який стимулює розвиток особистості, спрямовує її потреби. Життєві стратегії та цілі до виконання більш високих умов щодо формування таких якостей як самостійність, ініціативність, здатність до саморозвитку і самовдосконалення. Відомо, що вони формуються під час навчання в університеті в якості основного завдання саморозвитку та самовдосконалення інтелектуального і професійного потенціалу студента. Самоактуалізація також може виступати як процес зі специфічними особливостями свого прояву в навчальній та професійній діяльності, а також як інтергративне формування особистості з чіткою структурою індивідуальних властивостей. Доведено, що готовність студента до самоактуалізації, сформованою під час навчання, може стати запорукою успіху в подальшій професійній діяльності. Тому природно, що на першому місці стоятимуть підтримка індивідуального розвитку особистості, орієнтація на індивідуальні досягнення та формування компетентностей самоактуалізації в навчальній діяльності викладачів університету.

Вивчення контексту самоактуалізації особистої суб'єктивності в навчально-професійній діяльності студентів ЗВО як педагогічної умови реалізації особистісних потенціалів, професійних якостей та ціннісних орієнтацій, методика створення сприятливих умов для розвитку самоактуалізації у студентів заслуговує на особливу увагу.

Мета дослідження: продіагностувати рівень професійної самоактуалізації у студентів першого та останнього курсів навчання.

Об'єкт дослідження: професійна самоактуалізація майбутнього педагога.

Предмет дослідження: сформованість професійної самоактуалізації студентів першого та четвертого курів спеціальності 111 Математика.

Завдання:

- уточнити суть і структуру понять «самоактуалізація» та «професійна самоактуалізація»
- проаналізувати сучасну динаміку педагогічних працівників закладів загальної та професійної освіти
- проаналізувати інтернет-ресурси, тренінги, мобільні застосунки, програми тощо, які може використовувати студент під час вивчення математики (в тому числі й математичного аналізу) для покращення рівня професійної самоактуалізації
- провести опитування на визначення рівня професійної самоактуалізації серед студентів першого і четвертого курсів спеціальності 111 Математика та проаналізувати результати

Теоретичне значення дослідження полягає в: аналізі понять «самоактуалізація» та «професійна самоактуалізація», а також розгляд та аналіз чинників, що впливають на їх розвиток.

Практичне значення одержаних результатів полягає у застосуванні методик діагностики розвитку професійної самоактуалізації майбутніх педагогів. Розглянуто три методики діагностики та методичні рекомендації щодо їх застосування; дані методики (опитувальники) апробовано на студентах першого та четвертого курсів факультету математики, фізики, комп'ютерних наук і технологій спеціальності 111 Математика та проаналізувати їх результати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонова Н.О. Психологічні основи розвитку готовності до професійної діяльності психолога: Монографія / Н.О. Антонова. – Слов'янськ: Видавець Маторін Б.І., 2010. – 561 с.
2. Артемова О.І. Професійна самореалізація особистості в сучасних умовах / О.І. Артемова // Український науковий журнал «Освіта регіону». – 2014. – № 3. – С. 97–99
3. Балабанова Л.М. Категорія норми в психології студентського візраста (теоретико-методологічний аспект): Монографія / Л.М. Балабанова. – Харків: Консум, 1999. – 240 с.
4. Бех І.Д. Моральний розвиток особистості в історикопедагогічному осмисленні / І.Д. Бех // Рідна школа. – 2004. – січень. – С. 16–19
5. Боднар М.Б. Вплив етнопсихологічних життєвих орієнтацій на самоактуалізацію студентської молоді: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.05 “Соціальна психологія” / М.Б. Боднар. – К., 2004. – 20 с.
6. Боднар М. Самоактуалізація як чинник психічного здоров'я студентської молоді / М. Боднар. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://social-science.com.ua/article/485>
7. Ватковська М.Г. Самореалізація особистості в освітньому просторі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук: спец. 09.00.10 “Філософія освіти” / М.Г. Ватковська. – Одеса, 2010. – 22 с.
8. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Просвіта, 2001. – 410 с.
9. Дворніченко Л.Л. Філософсько-психологічні аспекти професійної орієнтації та самореалізації особистості в сучасному світі праці / Л.Л.

Дворніченко // Психологія і особистість. Науковий журнал. – 2015. – № 2 (8)
Ч. 1. – С. 272–283.

10. Дорожко І.І. Психологічні особливості адаптації студентів при формуванні їхньої професійної спрямованості на початковому етапі навчання / І.І. Дорожко // [електронний ресурс]: режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vkhnpu_psyhol/2010_33/01.html.

11. Зеленін В.В. Психологічний аналіз зв'язків професійної самоактуалізації та професійно-значущих якостей музикантів-виконавців на різних етапах фахового становлення / В.В. Зеленін // Актуальні проблеми психології : збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – 2014. – Т. 11. – № 9. – С. 367–383.

12. Куренна Т. В. Самоактуалізація як інтегральна характеристика розвитку особистості педагога / Т. В. Куренна // Проблеми загальної та педагогічної психології, т. XIV, ч. 6. – С. 224–232.

13. Леонтьев Д.А. Психология смысла: природа, строение и динамика смысловой реальности / Д.А. Леонтьев. – М.: Смысл, 1999. – 487 с

14. Леонтьев Д.А. Самореализация и сущностные силы человека / Д.А. Леонтьев // Психология с человеческим лицом: гуманистическая перспектива в постсоветской психологии / Под ред. Д.А. Леонтьева, В.Г.Щур. – М., 1997. – С. 156–175

15. Ляшенко І.В. Роль кураторів СФ ХНУВС у підвищенні ефективності навчально-виховного процесу / І.В. Ляшенко // [електронний ресурс]: режим доступу: [Kttp://Zww.UXVQDXNDFRP/11_NPE_2012/Pedagogica/3_107692.doc.htm](http://Zww.UXVQDXNDFRP/11_NPE_2012/Pedagogica/3_107692.doc.htm).

16. Маслоу А. Самоактуалізація / А. Маслоу // Психология личности. Тексты. –М., 1982. – С. 108–117.

17. Маслоу А. Мотивация и личность / А. Маслоу. – СПб.: Питер, 2006. – 352 с.

18. Маслоу А. По направлению к психологии бытия / А. Маслоу. – М.: Изд-во ЭКСМО-ПРЕСС, 2002. – 158 с.

19. Освіта в Україні: виклики та перспективи. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2020/metod-zbirka-osvita-ta-covid-2020.pdf>

20. Пінчук Я.Ю. Проблема формування потреби у професійній самореалізації у майбутніх учителів технологій / Я.Ю. Пінчук, О.Г. Видра / Розділ 3. Підготовка фахівців у системі професійної освіти. – 2015. – № 124. – С. 200–202.

21. Поваренков Ю.П. Системогенетический анализ профессионального самоопределения личности / Ю.П. Поваренков // Психология XXI столетия. В 3-х т. – Т. 1. – Ярославль: Изд-во ЯЛТУ, 2006. – С. 128–140.

22. Ренке С.О. До проблеми аналізу навчально-професійної діяльності як провідної в юнацькому віці / С.О. Ренке // Проблеми сучасної психології: Зб. наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С.Костюка НАПН України / За ред. С.Д.Максименка, Л.А.Онуфрієвої. – Вип. 17. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2012. – С. 459–469.

23. Роджерс К.Р. Взгляд на психотерапию. Становление человека: пер. с англ. / общ. ред. и предисл. Исениной Е.И. – М.: Изд. группа «Прогресс», «Универс», 1994. – 480 с

24. Роджерс К. Несколько важных открытий / К. Роджерс // Вестник МГУ. Сер. 14, Психология. – 1990. – № 2. – С. 58–65

25. Садова М.А. Психологічні складові потенціалу самореалізації особистості: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.01 “Загальна психологія, історія психології” / М.А. Садова. – Луцьк, 2010. – 14 с.

26. Солодухова О.Г. Психологія становлення особистості молодого вчителя в процесі професійної адаптації: дис. ... д-ра психол. наук: 10.00.07 / Солодухова Ольга Георгіївна. – К., 1998. – 384 с.

27. Соломка Т.М. Самоактуалізація студентів вищих аграрних навчальних закладів I-III рівнів акредитації в процесі професійної підготовки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.07 “Педагогічна та вікова психологія” / Т.М. Соломка. – К., 2009. – 23 с.

28. Старинська Н.В. Адаптаційний потенціал як чинник професійної самореалізації особистості / Н.В. Старинська // Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія. Наукове видання. – Харків: ХНПУ, 2011. – Вип. 38. – С. 196–202.

29. Старинская Н.В. Психологические особенности самоактуализации студентов в процессе обучения в вузе / Н.В. Старинская // Актуальні проблеми практичної психології. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (29 березня 2012 р.). Наукове видання. – Київ: Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова, 2012. – С. 159–173.

30. Старинская Н.В. Особенности самоактуализирующей личности студентов / Н.В. Старинская // Самоактуалізація та самореалізація особистості в процесі діяльності: Збірник наукових робіт кафедри психології. – Слов'янськ: Підприємство Маторін Б.І., 2012. – С. 145–155.

31. Сургунд Н.А. Психодіагностика професійної придатності майбутнього практичного психолога: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Сургунд Наталія Анатоліївна. – К., 2004. – 214 с.

32. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности / Э. Фромм – М.: Прогресс, 1994. – 354 с.

33. Фромм Э. Человек для самого себя: пер. с англ. Э. Спировой / Э. Фромм. – М.: Республика, 1993. – 350 с.

34. Шевчук І.В. Студентська академічна група як об'єкт виховання на початковому етапі навчання у вищих економічних навчальних закладах: автор. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.07 “Теорія і методика виховання” / І.В. Шевчук. – Київ, 2010. – 23 с.

35. Шпичак І. Самоактуалізація як необхідна умова особистісного зростання педагога / І. Шпичак – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.stattionline.org.ua/pedagog/106/19111-samoaktualizaciya-yakneobxidna-umova-osobistisnogo-zrostannya-pedagoga.html>
36. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис: пер. с англ. / общ. ред. А.В. Толстых. – М.: Издательская группа «Прогресс», 1996. – 344 с
37. Юнг К.Г. Психологические типы: пер. с нем. С. Лорие, перераб. и доп. В.В. Зеленским / под общ. ред. В.В. Зеленского. – СПб.: Азбука, 2001. – 736 с.
38. Erikson E.H. The life cycle completed / E.H. Erikson. – New York: Norton, 1982. – 422 p.
39. Goldstein K. The organism / K. Goldstein. – New York: American Book Co, 1939
40. Maslow A.H. The farther reaches of human nature. – New York: Viking Press, 1971. – 281 p
41. Mathes E.W. Peak experience tendencies: Scale development and theory testing / E.W. Mathes, M.A. Zevon, P.M. Roter // II Journal of Humanistic Psychology. – 1992. – №2. – P. 92–108.